

SOUKROMÁ VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ ZNOJMO s.r.o.

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

**REZERVY A OPRAVNÉ POLOŽKY
Z HLEDISKA ZÁKONA O DANÍCH
Z PŘÍJMŮ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Renáta MIŠÁKOVÁ**

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Mgr. Olga Hochmannová

Znojmo, 2011

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma „Rezervy a opravné položky z hlediska zákona o daních z příjmů“ jsem vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označila a uvedla v seznamu použitých zdrojů.

V Praze dne:

29. 4. 2011

.....
Renáta MIŠÁKOVÁ

PODĚKOVÁNÍ:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce Ing. Mgr. Hochmannové za cenné odborné rady, připomínky a doporučení, kterými přispěla k vypracování mé bakalářské práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor **Renáta MIŠÁKOVÁ**
Bakalářský studijní program Ekonomika a management
Obor Účetnictví a finanční řízení podniku

Název: **Rezervy a opravné položky z hlediska zákona o daních z příjmů**

Název (v angličtině): Reserves and rectifying item according to income-tax law

Zásady pro vypracování:

1. Úvod - definování cíle, základních problémů a metod zpracování bakalářské práce.
2. Teoretická část - vymezení základních odborných pojmů z oblasti rezerv a opravných položek.
3. Praktická část - jednotlivé praktické příklady chybného postupu při tvorbě rezerv a opravných položek v podnikatelské sféře a následné daňové dopady. Příklady jsou doplněny o správný postup řešení v souladu se zákonem o daních z příjmů.
4. Závěr - shrnutí teoretických i praktických poznatků včetně možných doporučení pro podnikatelskou sféru.

Rozsah práce: 50

Seznam odborné literatury:

1. BAŘINOVÁ, D.; VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky: Právně, daňově, účetně*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1816-3.
2. BŘEZINOVÁ, H.; MUNZAR, V. *Účetnictví I*. 3. vyd. Praha: Institut Svazu účetních, 2004. ISBN 978-80-86716-45-9.
3. DRBOHLAV, J.; POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-86395-93-6.

Datum zadání bakalářské práce: červen 2010

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2011

L. S.

Renáta MIŠÁKOVÁ
autor

Ing. Mgr. Olga HOCHMANNOVÁ
vedoucí bakalářské práce

prof. PhDr. Kamil FUCHS, CSc.
rektor SVŠE Znojmo

ABSTRAKT

Bakalářská práce řeší rezervy a opravné položky z pohledu daně z příjmů v návaznosti na zákon o rezervách. Má dvě základní části, teoretickou a praktickou část. V teoretické části je popsán vznik a rozpuštění rezerv a rovněž vznik opravných položek a zrušení opravných položek v návaznosti na související okolnosti. S ohledem na časté změny v sazbách a podmínkách tvorby opravných položek a v podmínkách tvorby rezerv je toto téma stále živé a aktuální. V praktické části jsou uvedeny chybné i správné příklady tvorby rezerv a opravných položek. Práce obsahuje upozornění na případná porušení jednotlivých ustanovení zákona. V závěru této práce jsou popsány nejčastější chyby a navržen postup, jak těmto chybám předcházet.

Klíčová slova

Pohledávky, rezervy, opravné položky

ABSTRAKT

Bachelor thesis is resolving the reserves and adjustments in terms of tax revenue in relation to the law on reserves. It has two basic parts: theoretical and practical part. The theoretical part describes the formation and dissolution of reserves and also the creation of adjustments and dissolution of adjustments in relation to the surrounding circumstances. Given the frequent changes in the rates and conditions for creating of adjustments and crating of reserves, this topic is still alive and current. The practical part brings out bad and good examples of the creation of reserves and adjustments. The thesis contains a notice of potential violations of provision of law. In conclusion of this work is described the most common errors and suggestion how to avoid these errors.

Key words

Receivables, provisions, adjustments

OBSAH

1 ÚVOD.....	7
2 CÍL PRÁCE A METODIKA.....	8
3 TEORETICKÁ ČÁST.....	9
3.1 Základní vymezení pojmů	9
3.2 Rezervy	10
3.2.1 Členění rezerv	10
3.2.2 Tvorba rezervy na opravu majetku	10
3.2.3 Rušení rezerv	14
3.2.4 Rezervy a jejich zákonná úprava v roce 2011 oproti roku 2010	15
3.3 Opravné položky	15
3.3.1 Způsob účtování a následná průkaznost výše tvorby opravné položky k pohledávkám dle ZoR.....	16
3.3.2 Tvorba opravných položek	17
3.3.3 Významnost tvorby opravné položky z pohledu daní	19
3.3.4 Rozpuštění opravných položek.....	21
3.3.5 Zákaz tvorby opravných položek dle ZoR	22
3.3.6 Opravné položky a jejich zákonná úprava v roce 2011 oproti roku 2010.....	23
4 PRAKTICKÁ ČÁST	25
4.1 Tvorba účetních rezerv	25
4.2 Porovnání tvorby a rozpuštění účetní a daňové rezervy.....	25
4.3 Tvorba daňových rezerv	26
4.4 Tvorba a následné rozpuštění daňových rezervy na opravu.....	27
4.5 Opravné položky k pohledávkám	30
4.5.1 Příklady na tvorbu opravných položek v insolvenčním řízení dle §8 ZoR	30
4.5.2 Příklady na tvorbu opravných položek dle §8a ZoR	34
4.5.3 Příklad na tvorbu opravných položek dle §8c ZoR	40
4.5.4 Praktická aplikace opravných položek na daňové přiznání.....	43
5 ZÁVĚR.....	50
6 POUŽITÉ ZDROJE.....	51
6.1 Kniha	51
6.2 Článek z časopisu	51
6.3 Elektronické zdroje.....	51
7 SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	52

1 ÚVOD

Téma diplomové práce jsem si zvolila z důvodu, že rezervy a opravné položky jsou využitelné téměř v každé obchodní společnosti. Práce je aplikována na opravné položky a rezervy do prostředí obchodních společností podnikatelského sektoru, tj. s vyloučením bank a pojišťoven.

Zákony se stále mění a z toho důvodu nastávají změny jak při tvorbě opravných položek, tak i při tvorbě rezerv.

Jak rezervy, tak opravné položky jsou tvořeny několika zdaňovacími obdobími. Z tohoto důvodu dochází u firem k časté chybovosti a to z důvodu dlouhého časového testu. Práce má upozornit na různé situace, které mohou v praxi nastat.

Tato práce uvádí rozdíl mezi daňově uznatelnými a daňově neuznatelnými rezervami a opravnými položkami. Práce je zaměřena zejména na daňově uznatelné rezervy a opravné položky, které slouží k daňové optimalizaci. Výše těchto rezerv je stanovena zákonem o daních z příjmů v návaznosti na zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů a další zákony.

V souladu s obchodním zákoníkem se má každá společnost chovat jako řádný hospodář, a tudíž by vždy měla využít jakékoliv legislativní možnosti k optimalizaci daňového základu, což v tomto případě znamená maximální využití tvorby rezerv a opravných položek.

V této práci jsou popsány na jednotlivých příkladech případy, kdy je možné tvořit rezervy a opravné položky zákonné nebo-li daňově účinné a naopak, kdy jsou tyto rezervy a opravné položky pouze účetní a tedy nedaňové.

Součástí praktické části je promítnutí opravných položek ve fiktivním podniku.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem této práce je přehled právní úpravy v problematice rezerv a opravných položek z hlediska zákona o daních z příjmů. Zhodnocení vývoje legislativních změn a upozornění na to, co je pro firmu nejjednodušší a nejefektivnější.

V práci jsem vycházela ze svých předchozích zkušeností, kdy jsem řešila vzniklé chyby, které byly nalezeny při kontrole účetnictví. Na základě své 15-ti leté praxe bych ráda v této práci upozornila na časté chyby a zejména navrhla způsob účinné kontroly již při tvorbě, správě a následném rozpuštění opravných položek a rezerv.

Většina firem vlastní dlouhodobý majetek, který dříve či později bude nucena opravovat. Jako jeden z možných způsobů řešení budoucí opravy, který lze využít před jejím zahájením, je tvorba rezervy na tento majetek v souladu se zákonem o rezervách. V této práci je popsána jak tvorba a její podmínky, tak i způsob rozpuštění této rezervy či případné navýšení.

Téměř každá firma má pohledávky po splatnosti a proto tvorba zákonných opravných položek je z pohledu každé společnosti zajímavým instrumentem daňové optimalizace. Cílem je vysvětlení pojmů vztahujících se k opravným položkám s nastíněním způsobu tvorby opravných položek i jejich následné zrušení.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Základní vymezení pojmů

Pojem rezerva a opravná položka je uveden v zákoně o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů v §1. Tento zákon upravuje pro účely zjištění základu daně z příjmů způsob tvorby a výši rezerv a opravných položek, které jsou výdajem vynaloženým na dosažení zajištění a udržení příjmů.¹ Daňové možnosti jsou omezeny a zároveň jsou dány podmínky, aby si firmy nemohly z rezerv a opravných položek udělat neomezený optimalizační nástroj.

Opravné položky se člení na daňové a účetní. Daňové opravné položky (dále jen DOP) jsou spíše nástroj pro korekci daňových povinností a s reálnou hodnotou nemají moc společného. Zákonné opravné položky jsou tvořeny dle §24 odst. 2 písm. i) a §24 odst. 9 zákona č. 586/1992Sb.ve znění p. p., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZDP). Samotná tvorba daňově účinných opravných položek je dána zákonem o rezervách. Účetní opravné položky korigují původní hodnotu pohledávek na nižší, tj. tržní hodnotu, mají vyjádřit skutečnou hodnotu majetku. S účetními opravnými položkami se setkáváme zejména u firem, které jsou auditovány. Účetní opravné položky jsou při tvorbě nedaňové dle §25 odst. 1 písm. v) ZDP a v okamžiku rozpuštění opravné položky se sníží výsledek hospodaření v souladu s §23 odst. 8 písm. a); §23 odst. 3 písm. c) bodu 3. ZDP.

Rezervy obecně představují zdroj vytvořený na vrub nákladů (tj. zvyšující náklady) a čerpaný ve prospěch nákladů, určený k pokrytí budoucích závazků nebo výdajů, u nichž je znám účel a je pravděpodobné, že nastanou, avšak zpravidla není jistá částka nebo datum, k němuž vzniknou. Jejich využití souvisí s účetní i ekonomickou snahou o rovnoměrnější rozprostření očekávaného vyššího budoucího jednorázového nákladu (výdaje) v čase, což mimo jiné přispívá k přesnějšímu meziročnímu srovnání hospodaření firmy, které jednorázový očekávaný vysoký náklad v době jeho realizace již příliš nenaruší².

Pojem podnikání definuje obchodní zákoník následovně:

Podnikáním se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku³.

¹ Zákon č. 593/1992 Sb., O rezervách pro zjištění základu daně z příjmů- §1

²DĚRGEL, Martin, Ing. *Zákonné rezervy na opravy. Daňová a hospodářská kartotéka*, 2010, roč. 18, č. 19, s. 31.

³ Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, v platném znění - §2,

3.2 Rezervy

3.2.1 Členění rezerv

Rezervy se člení se na rezervy, jejichž tvorba je daňově účinným nákladem, označované jako zákonné a ostatní. Zákonné rezervy jsou upraveny zákonem č.593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZoR), který definuje podmínky tvorby a zahrnutí rezerv do nákladů při výpočtu základu daně.

Do zákonných, neboli daňových, rezerv řadíme zejména:

- rezervy na opravy hmotného majetku
- rezerva na pěstební činnost
- ostatní rezervy (např. na odbahnění rybníka, na sanaci pozemků dotčených těžbou)

O tvorbě ostatní rezervy rozhoduje účetní jednotka sama, ZDP je však neuznává jako náklad nezbytný k dosažení a udržení příjmů. Jedná se například o následující rezervy:

- rezervy na daň z příjmů
- rezervy na podnikatelská rizika
- rezervy na různé druhy závazků vyplývajících z kolektivní smlouvy
- rezerva na rekonstrukci

Nejčastějším druhem rezervy, využívané podnikateli, je rezerva na opravu majetku, kterou řeší následující kapitoly. Ostatní zákonné rezervy nejsou v praxi tak často využívány, jsou specifické pro vybraná odvětví.

3.2.2 Tvorba rezervy na opravu majetku

Opravou se rozumí úkony, vedoucí k odstranění účinků částečného fyzického opotřebení nebo poškození za účelem uvedení do předchozího nebo provozuschopného stavu, mohou přitom být použity i jiné materiály, díly, součásti nebo technologie, než které byly použity původně, pokud tím nedojde k technickému zhodnocení. Oprava tedy nemůže mít jiný účel, než uvedení do stavu, v jakém majetek již dříve existoval, nebo do stavu, ve kterém je majetek schopný provozu.⁴

⁴ <http://tax24.cz/index.php/podnikani/90-oprava-vs-technicke-zhodnoceni-budovy-ucetnictvi-danova-evidence-poradenstvi-havirov.html>, 16.4.2011

Technické zhodnocení:

- u staveb se technickým zhodnocením rozumí výdaje na dokončené nástavby, přístavby a stavební úpravy, rekonstrukce a modernizace majetku v částce vyšší než 40 000 Kč
- první tři uvedené druhy úprav definuje stavební zákon:
 - a) nástavby jako změny, jimiž se stavby zvyšují,
 - b) přístavby jako změny dokončených staveb, jimiž se stavby půdorysně rozšiřují
 - c) stavební úpravy jako přestavby, vestavby, podstatné změny vnitřního zařízení a podstatné změny vzhledu stavby
- technickým zhodnocením jsou rovněž rekonstrukce, které mají za následek změnu účelu nebo technických parametrů majetku. Změnou účelu se rozumí změna určení, ke kterému je majetek používán. Změnu technických parametrů majetku je obecně možné chápat jako změnu typických vlastností majetku. Vodítkem může být posouzení, zda jde o změnu takových veličin, které se promítají do oceňování majetku
- technickým zhodnocením je modernizace, kterou je rozšíření vybavenosti nebo použitelnosti majetku. V praxi se vybaveností rozumí zařízení, přístroje, prostředky a pomůcky, které náleží vlastníku věci hlavní a jsou určeny k tomu, aby byly s věcí hlavní trvale užívány, a nemohou být od ní odděleny, aniž by se tím věc znehodnotila. Rozšířením použitelnosti se rozumí rozšíření vlastností majetku s následnou schopností plnit více účelů.⁵

Rezerva se smí tvořit pouze na opravu. Nesmí se tvořit:

- jedná-li se o technické zhodnocení,
- u hmotného majetku určeného k likvidaci,
- když oprava vyplývá ze škody či jiné nahodilé události (rezervu lze tvořit pouze na předvídaná rizika),
- u hmotného majetku, pokud se oprava provádí opakovaně každý rok,
- u hmotného majetku, k němuž má vlastnické právo poplatník v konkurzním a vyrovnávacím řízení.⁶

⁵ <http://tax24.cz/index.php/podnikani/90-oprava-vs-technicke-zhodnoceni-budovy-ucetnictvi-danova-evidence-poradenstvi-havirov.html>, 16.4.2011

⁶ STROUHAL, J.; ŽIDLICKÁ, R. *Účetnictví – Velká kniha případů*, 1., 2007. s.202.

Podmínky tvorby a následného čerpání rezervy na opravu stanovuje §7 ZoR. Doba tvorby rezervy stanovuje §7 odst. 9. Pro jednotlivé odpisové skupiny ukazuje maximální počet let tvorby rezervy následující tabulka:

Tabulka 1 – Doby tvorby rezerv

Odpisová skupina	Maximální počet let tvorby rezervy
2.	3
3.	6
4.	8
5. a 6.	10

Zdroj: MARKOVÁ, H. *Daňové zákony : Úplná znění k 1.1.2010.*, str. 86 (vlastní úprava).

Rezervu na opravy, jež je daňově účinným nákladem, lze tvořit pouze na opravu majetku, který zcela naplňuje povahu hmotného majetku dle §26 ZDP a jehož doba odpisování je stanovena tímto zákonem na 5 a více let.⁷

V této souvislosti je vhodné připomenout, že vlivem přeřazení osobních automobilů ze zrušené odpisové skupiny 1a do 2. odpisové skupiny, v roce 2008, se poplatníkům otevřela možnost tvorby rezerv i na tento majetek.⁸

○ **Rezervy při uplatnění mimořádných odpisů**

Ve zdaňovacím období 2009 a 2010 je možné využívat mimořádné odpisy dle § 30a ZDP. Poplatníci tak mohou nový hmotný majetek, pořízený v době od 1. 1. 2009 do 30. 6. 2010 a zařazený v 1. a 2. odpisové skupině, odpisovat 12 měsíců (1. odpisová skupina), resp. 24 měsíců (2. odpisová skupina).

Zákonné rezervy lze přitom tvořit u hmotného majetku zařazeného ve 2. odpisové skupině. Doba odpisování tohoto majetku stanovena ZDP však musí být pět a více let. Podle souhlasného stanoviska odborníků z řad Komory daňových poradců ČR a Ministerstva financí ČR, by mělo být možné tvořit daňově uznatelné rezervy podle ZoR i k majetku z 2. odpisové skupiny, u níž jsou (byly) uplatňovány mimořádné odpisy⁹

⁷ FIŠEROVÁ, E. a kol.; *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2009*, s.130

⁸ FIŠEROVÁ, E. a kol.; *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2009*, s.130

⁹BULLA, M. a kol.; *Účetnictví podnikatelů 2010*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s.369.

○ **Tvorba rezervy na opravu u vlastníka**

Rezerva na opravu z pohledu zákona o rezervách je omezena jak horní tak i dolní hranicí doby její tvorby. Rezerva nesmí být tvořena jedno zdaňovací období, do počtu zdaňovacích období se nepočítá to, kdy se předpokládá zahájení opravy. Naproti tomu zdaňovací období zahájení tvorby rezervy se do tohoto počtu zahrnuje. Maximální tvorba rezervy činí 10 zdaňovacích období a minimálně 2 zdaňovací období. Výše rezervy za každé zdaňovací období je dána zákonem o rezervách, kde je stanovena podmínka rozpočtení nákladů na opravu jako podílu k jednotlivým zdaňovacím obdobím. Rozpočet nemusí být zpracován odbornou firmou, ale z obsahu musí být prokazatelné, že se jedná o opravu majetku a ne o technické zhodnocení. Tuto problematiku řešil například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze den 8.11.2007 č.j. AFS 50/2007-59.

Pro doložení zákonné rezervy na opravu hmotného majetku by měla účetní jednotka vytvořit:

- plán oprav
- rozpočet nákladů na opravy
- vnitropodnikovou směrnici o tvorbě a použití oprav
- inventární kartu rezerv¹⁰

○ **Tvorba rezervy u nájemce**

Od roku 2006 lze tvořit rezervu pouze u nájmu podniku, což řeší § 4 odst. 1 ZoR. Nájem podniku nebo jeho části je řešen v obchodním zákoníku. Doložení rezervy je za stejných podmínek jako u vlastníka.

○ **Tvorba rezervy u bezplatně převzaté věci**

Pokud je věc nabytá bezúplatně, bude cena stanovena v souladu s § 29 odst. 1 písm. d) ZDP. V případě stanovení ceny vyšší než 40 000,- Kč není způsob nabytí podstatný a to z důvodu, že tento majetek je hmotným majetkem ve smyslu § 26 odst. 2 písm. a) ZDP. U tohoto majetku lze tvořit rezervy na jeho opravu. U majetku, který má nižší reprodukční cenu než 40 000,- Kč, nelze tvořit zákonné rezervy.

¹⁰ BULLA, M. a kol..*Účetnictví podnikatelů 2010*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s.368.

- **Tvorba rezerv na jeden majetek**

Počet rezerv na jeden majetek není nijak omezen. ZoR. To znamená, že pokud u nemovitosti bude tvořena zvlášť rezerva na okna a zvlášť na střechu, jsou obě tyto rezervy za splnění ostatních výše uvedených podmínek daňově uznatelné.

3.2.3 Rušení rezerv

K čerpání či zrušení rezerv dochází v následujících případech:

- **Zahájení opravy**

Při zahájení opravy účtujeme náklady s ní související jako daňové účinné a zároveň dochází k čerpání zákonné rezervy, která byla tvořena na tuto opravu a to opět daňově (z účetního pohledu strana DAL účtu 552).

- **Oprava nebyla zahájena**

Pokud oprava nebyla zahájena nejpozději v roce následujícím po roce, kdy měla být oprava zahájena v souladu s §7 odst. 6 ZoR, je firma povinna zrušit v tomto zdaňovacím období celou zákonnou rezervu. Toto ustanovení se nevztahuje na poplatníky, kteří doloží, že k překročení těchto lhůt došlo zásahem orgánů státní správy nebo orgánů samosprávy.¹¹

- **Majetek, na který byla tvořena rezerva, je prodáván**

U majetku, který je prodáván, nastanou skutečnosti dle § 7 odst. 6 ZoR a na základě nové skutečnosti je firma povinna zrušit zákonnou rezervu.

- **Ukončení činnosti firmy**

V případě zrušení činnosti firmy je nutné rozpustit veškeré rezervy. Opět je naplněn § 7 odst. 6 ZoR.

- **Změna rozpočtu nákladů na opravu**

Z různých důvodů dochází ke změně rozpočtových nákladů. Změny je nutno promítnout do nové kalkulace a provést správné účtování. Na základě § 7 odst. 7 ZoR se postupuje:

- a) z celkových navýšených nákladů na opravu (na základě nové kalkulace), což je rovno podílu rozpočtu nákladů na opravu a počtu zdaňovacích období

¹¹ Zákon ČNR č. 593/1992Sb, o rezervách pro zajištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

- b) částečné čerpání v průběhu tvorby rezervy. Nový přepočet kalkulace a úprava účtování.
- c) snížení konečné tvorby rezervy (deflace, snížení ceny materiálu či práce). Také nová kalkulace a úprava účtování.
- o **Zrušení rezervy z důvodu nedeponování částky na bankovní účet**

Pokud oprava není zahájena v souladu se zákonem o rezervách, je daňový subjekt povinen rozpustit celou výši rezervy nejpozději v roce následujícím po roce, kdy mělo dojít k zahájení opravy. Při kontrolách správce daně často docházelo k podezření, že tvorba rezervy byla pouze účelová z důvodu odložení daňové povinnosti. Tato skutečnost byla legislativně ošetřena a to doplněním podmínky, že při tvorbě rezervy musí být částka rezervy deponována na samostatný účet u banky a to nejpozději v termínu pro podání daňového přiznání. Pokud tak podnikatel neučinil, porušil §7 odst. 4 ZoR a je povinen vytvořenou rezervu zrušit a to již v období, za které se daňové přiznání podává.

3.2.4 Rezervy a jejich zákonná úprava v roce 2011 oproti roku 2010

Změny, které nastaly proti roku 2010, jsou následující:

- v §3 odst. 3 ZoR bylo upřesněno, že možnost tvorby rezerv na opravy hmotného majetku se vztahuje i na hmotný majetek, který je odepisován komponentně podle zákona o účetnictví a navazujících právních předpisů,
- v §4 odst. 1 ZoR byla doplněna podmínka, kdy nelze vytvářet rezervu v průběhu likvidace a v průběhu insolventního řízení,
- v §7 odst. 4 bylo změněno období, kdy dojde ke zrušení rezervy. V roce 2011 je povinností, pokud nebudou složeny peněžní prostředky nejpozději do termínu pro podání daňového přiznání, zrušit rezervu již ve zdaňovacím období, za které je podáváno daňové přiznání. V roce 2010 byla tato povinnost odsunuta až na následujícím zdaňovací období¹².

3.3 Opravné položky

Opravné položky se vytvářejí pouze k účtům majetku a to za účelem snížení ocenění majetku v účetnictví prokázaném na základě inventarizace majetku. Tyto opravné položky se vytvářejí

¹² BACHOR, V. *Daň z příjmů*. Podklady k přednášce z 10.3.2011, ČZSE

jen v případech, kdy snížení ocenění majetku v účetnictví není trvalého charakteru nebo není snížení ocenění vyjádřeno jiným způsobem.

K potřebě použití institutu opravných položek dochází v případě, kdy účetní hodnota majetku zachycená na účtech majetku, je vyšší než hodnota majetku ve skutečnosti. Tento stav se zjistí na základě provedené inventarizace, kterou zjišťujeme nejen odchylky množstevní, ale i hodnotové.

Opravné položky tak mohou existovat k těmto druhům majetku:

- dlouhodobý majetek
- nedokončený dlouhodobý majetek
- zálohy na dlouhodobý majetek
- zásoby
- pohledávky
- finanční majetek¹³

Opravné položky jsou účtovány na základě zásady opatrnosti, což je podstatou opravných položek. Daňově jsou ale účinné pouze jedny z nich, a to opravné položky k pohledávkám, a to jen v případě jsou-li tvořeny v souladu se ZoR. Postup jejich tvorby a čerpání, či zrušení řeší následující teoretická část této práce.

Tvorba zákonných opravných položek není povinná, představuje možnost poplatníka který si snížit svůj daňový základ. Je na místě připomenout, že jejich uznání se nelze dodatečně domáhat například při daňové kontrole. Pokud poplatník opravnou položku v kontrolovaném období nevytvořil, třebaže splnil všechny podmínky pro její tvorbu, nezbyvá než konstatovat, že svého práva nevyužil.¹⁴

3.3.1 Způsob účtování a následná průkaznost výše tvorby opravné položky k pohledávkám dle ZoR

- **Opravné položky v podmínkách vedení Mezinárodního účetnictví**

Pro uznání pohledávek v rozvaze, podle Mezinárodních účetních standardů, platí (shodně jako pro všechna ostatní aktiva) definice aktiv uvedená v Koncepčním rámci. Většina pohledávek

¹³ BULLA, M. a kol..*Účetnictví podnikatelů 2010*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, str. 177

¹⁴ DRBOHLAV, J.; POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2006, s.28-29

se oceňuje ve směnné ceně (Exchange Price) mezi dvěma subjekty. Podle dikce Mezinárodních účetních standardů by se však pohledávky měly oceňovat současnou hodnotou budoucích peněžních toků (diskontovaná hodnota peněz, které budou obdrženy v budoucnosti). Mezinárodní účetní standardy netrvají u krátkodobých pohledávek z obchodních vztahů na samostatném zveřejňování úroků a povolují jejich zahrnutí do tržeb. V případě vykazování dlouhodobých pohledávek požadují Mezinárodní účetní standardy jednoznačně jejich vykazování v současné hodnotě se samostatným zveřejňováním souvisejícího úroku.¹⁵

Na tvorbu opravných položek výše uvedená skutečnost nemá vliv a to z důvodů uvedených v §3 odst. 3 zákona č. 593/1992Sb., kde je jednoznačně uvedeno, že daňový subjekt vede prokazatelnou evidenci bez vlivu Mezinárodních účetních standardů.

3.3.2 Tvorba opravných položek

Postup tvorby OP má mít stanovena každá z firem ve svém vnitřním předpisu, kde má být uvedeno zejména následující:

- v jaké době po splatnosti a v jaké výši v návaznosti na dobu po splatnosti pohledávky tvořit účetní opravné položky,
- v jaké době po splatnosti a v jaké výši v návaznosti na dobu po splatnosti pohledávky tvořit daňové opravné položky,
- mechanismu kontrol tvorby opravných položek k pohledávkám,
- naplnění vyhlášky č.500/2002 Sb., §55,
- zodpovědná osoba za správnou evidenci.

Daňově uznatelné opravné položky k pohledávkám řeší ZoR v členění na následující paragrafy:

- **§8 Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení**

Tabulka 2 – Stanovení výše opravné položky dle §8

Tvorba dle §8 odst. 1	Stanovení % výše DOP
Pohledávky přihlášené u soudu ve stanoveném termínu	100%

Zdroj: : MARKOVÁ, H. *Daňové zákony : Úplná znění k 1.1.2010.*, str. 88 (vlastní úprava).

¹⁵ BOKŠOVÁ J. a kol. *Účetnictví II.* 5. vyd. Praha: Institut Svazu účetních, 2004, s.188.

Opravné položky tvoří příslušný poplatník způsobem stanoveným ZoR, a to za podmínek využití takto vytvořených opravných položek výhradně pro příslušné účely, tedy krytí ztrát z odpisu pohledávek, nebo z jejich postoupení. Tímto způsobem lze definovat tvorbu opravných položek k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení dle § 8 ZoR.

○ **§ 8a Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994**

1) U pohledávek, kde jejich rozvahová hodnota v okamžiku vzniku nepřesáhne částku 200 000 Kč, lze tvořit opravnou položku až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky bez toho, že by bylo nutno pohledávku uplatnit v rozhodčím, soudním nebo správním řízení. Od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky musí uplynout více než 6 měsíců.

2) Vyšší opravné položky lze vytvářet k pohledávkám nepřesahujícím 200 000 Kč jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí řízení dle zvláštního právního předpisu, soudní řízení nebo správní řízení dle zvláštního právního předpisu, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynuly následující doby, které jsou uvedeny v tabulce:

Tabulka 3 - Stanovení výše opravné položky dle §8a odst.2

§8a	Uplynulo více než	Stanovení % daňově účinné tvorby opravné položky
a)	12 měsíců	Až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
b)	18 měsíců	Až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
c)	24 měsíců	Až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
d)	30 měsíců	Až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
e)	36 měsíců	36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Zdroj: MARKOVÁ, H. *Daňové zákony : Úplná znění k 1.1.2010.*, str. 88 (vlastní úprava).

3) Opravné položky k pohledávkám, jejichž rozvahová hodnota v okamžiku vzniku je vyšší než 200 000 Kč jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí řízení dle zvláštního právního předpisu nebo soudní řízení, a nebo správní řízení dle zvláštního právního předpisu, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní za podmínek uvedených v následující tabulce.

Tabulka 4 - Stanovení výše opravné položky dle §8a odst.3

§8a	Uplynulo více než	Stanovení % daňově účinné tvorby opravné položky
a)	6 měsíců	až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
b)	12 měsíců	až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
c)	18 měsíců	až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
d)	24 měsíců	až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
e)	30 měsíců	až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
f)	36 měsíců	36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Zdroj: MARKOVÁ, H. *Daňové zákony : Úplná znění k 1.1.2010.*, str. 88 (vlastní úprava).

Opravné položky, vytvořené dle paragrafu §8a, se zruší, pokud pominou důvody pro jejich existenci nebo pokud pohledávka, k níž byla opravná položka vytvořena, se promlčela, byla postoupena, darována, vložena do základního kapitálu firmy nebo byla použita na úhradu závazku..

○ §8c Opravné položky k nevýznamným pohledávkám

Tabulka 5 - Stanovení výše opravné položky dle §8c

Tvorba opravné položky	Procentní výše tvorby opravné položky
Rozvahová hodnota nepřevyšší 30 000,-	100%

Zdroj: MARKOVÁ, H. *Daňové zákony : Úplná znění k 1.1.2010.*, str. 88 (vlastní úprava).

Jedná se o pohledávky, které jsou vymezeny v § 8c ZoR. U pohledávek, kde rozvahová hodnota u jednotlivé pohledávky za týmž dlužníkem nepřevyšší částku 30 000,- Kč, lze tvořit 100% zákonnou opravnou položku po 12-ti měsících po splatnosti pohledávky. I zde lze využít § 24 odst. 2 písm. y) ZDP a následně vytvořenou zákonnou opravnou položku daňově odepsat.

3.3.3 Významnost tvorby opravné položky z pohledu daní

Dle § 24 odst. 2 písm. i) ZDP odkazuje na ZoR, kde jsou stanoveny podmínky tvorby opravných položek k pohledávkám.

- **Pohledávky v konkursu neboli v insolvenčním řízení**

Pro rok 2010 a níže platilo, že pohledávky vůči věřiteli v konkursu šlo přihlásit v souladu se zákonem o konkursu, nyní insolvenční řízení. U těchto pohledávek šlo tvořit 100 % opravné položky a na základě výsledků konkursního řízení tyto pohledávky daňově odepsat.

- **Vytváření opravných položek v průběhu zdaňovacího období**

V současné době je ustálený názor na tvorbu opravných položek již v průběhu zdaňovacího období. Významnost tvorby zákonné opravné položky v průběhu zdaňovacího období je ve smyslu § 24 odst. 2 písm.s) ZDP, tj. při posuzování daňové uznatelnosti nákladů lze navýšit realizované příjmy z postoupení pohledávky o vytvořenou zákonnou opravnou položku.

- **Opravné položky v zahraniční měně**

Opravné položky k pohledávkám v zahraniční měně jsou opomíjeny a často v nich dochází k chybovosti, a to při tvorbě i následném rozpuštění. Pro jednotnou metodiku přijal Koordinační výbor následující stanovisko dne 26.10. 2005:

Z ustanovení § 24 odst. 6 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) vyplývá, že kursové rozdíly mohou vznikat pouze u majetku a závazků. Zákon o účetnictví pojem majetku pro účely účetnictví nedefinuje. Ze skutečnosti, že problematika účtování kursového rozdílu k opravným položkám je zmíněna pouze ve vyhlášce 501/2002 Sb. lze a contrario¹⁶ dovodit, že absence takovéto výslovné úpravy ve vyhlášce 500/2002 Sb. zaúčtování kursového rozdílu k opravným položkám v případě podnikatelů neumožňuje. Navíc tento postup není ve vyhlášce 501/2002 Sb. upraven v části upravující metodu kursových rozdílů (§ 60), ale v části týkající se tvorby opravných položek v §74.

Pro daňové účely vyplývá způsob řešení tvorby a uplatňování daňových opravných položek z ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (ve znění p.p.). V souladu s tímto ustanovením tvoří poplatník opravné položky vždy k rozvahové hodnotě pohledávky, kterou se rozumí jmenovitá hodnota nebo pořizovací cena

¹⁶ a contrario = v protikladu

pohledávky zaúčtovaná na rozvahových účtech poplatníka bez vlivu změny reálné hodnoty (vyjádřená v české měně - § 4 odst. 11 vyhlášky 500/2002 Sb. in fine¹⁷). Z uvedeného je zřejmé, že vytvořené opravné položky nesmí přesahovat stanovené procento z rozvahové hodnoty pohledávky (v návaznosti na dobu, která uplynula od její splatnosti). Není proto možné souhlasit se závěrem předkladatele uvedeným v bodu 2.1. příspěvku. V daném případě by totiž mohl nastat stav, že poplatníkem vytvořené opravné položky by mohly dosáhnout vyššího procenta z rozvahové hodnoty pohledávky, než na jaké mu vznikl nárok podle zákona o rezervách.¹⁸

3.3.4 Rozpuštění opravných položek

- **Vliv promlčení na opravnou položku**

Tabulka 6 - Tabulkový přehled doby promlčení

Zákon	Obsahové vymezení	Promlčecí doba
Občanský zákoník, § 100 až § 104	Běžná pohledávka	3 roky
Občanský zákoník § 108	Práva z přepravy	1 rok
Občanský zákoník § 100 až § 104	Běžná pohledávka uznána dlužníkem	10 let
Obchodní zákoník § 387 až § 408	běžná pohledávka	4 roky
Obchodní zákoník § 387 až § 408	Běžná pohledávka uznána dlužníkem	Běží nová 4 léta doba, max. lze prodloužit na 10 let

Zdroj: Práce autora

V případě, že dojde k promlčení pohledávky, vzniká povinnost vytvořenou daňovou opravnou položku zrušit.

- **Postoupení pohledávek a vliv opravných položek**

Postoupení pohledávky se děje smlouvou dle občanského zákoníku, tedy včetně postoupení pohledávek vzniklých při obchodním styku. Postoupení pohledávky z hlediska postupitele postupníkovi je řešeno v § 24 odst. 2 písm. s) bod 1 ZDP. Jmenovitou hodnotu pohledávky při jejím postoupení lze zvýšit o použitou opravnou položku dle ZoR.

¹⁷ in fine = na konci

¹⁸ Česká daňová správa. [online]. Poslední revize 2005 [cit. 2011-16-04]. Dostupné z: <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/cds/zapis26_10_2005.pdf>.

○ **Opravné položky z hlediska postupníka**

Pro firmu je daňově uznatelná jmenovitá hodnota pohledávky při jejím postoupení v souladu s §24 odst. 2 písm. s) bod 1 ZDP a to do výše příjmu plynoucích z jejího postoupení zvýšenou o opravné položky. Daňově uznatelným výdajem je dle § 24 odst. 2 písm. s) bod 2 ZDP pořizovací cena u pohledávky nabyté postoupením a to do výše příjmu plynoucích z její úhrady dlužníkem nebo postupníkem při jejím následném postoupení a zvýšených o částku použité opravné položky dle zvláštního zákona, tj. ZoR.

3.3.5 Zákaz tvorby opravných položek dle ZoR

Opravné položky se netvoří k pohledávkám,

- o kterých nebylo účtováno ve výnosech,
- za společníky, akcionáře, členy družstev za upsaný vlastní kapitál,
- mezi spojenými osobami vymezenými v zákoně o daních z příjmů,
- k pohledávkám vzniklým z titulu cenných papírů a ostatních investičních nástrojů, úvěrů, půjček, ručení, záloh, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, smluvních pokut a úroků z prodlení, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů,
- nabytým bezúplatně a k souboru pohledávek,
- kde je zároveň závazek k dlužníkovi .

Věřitel nesmí tvořit opravné položky dle §8a odst. 1 a odst. 2 a odst. 3, §8b a §8c k pohledávkám, jestliže má k dlužníkovi současně splatné závazky a neprovede vzájemný zápočet pohledávek a závazků §2 odst. 4 ZoR.

Dohoda o započtení by měla obsahovat, vyčíslení rozdílu mezi započtenými pohledávkami a závazky, řešení způsobu jeho úhrady, a pokud jsou pohledávky v různých měnách, tak přepočet¹⁹

¹⁹ BAŘINOVÁ, D.; VOZŇÁKOVÁ, I. Pohledávky: Právně, daňově, účetně. 3. 2007. S.48,49.

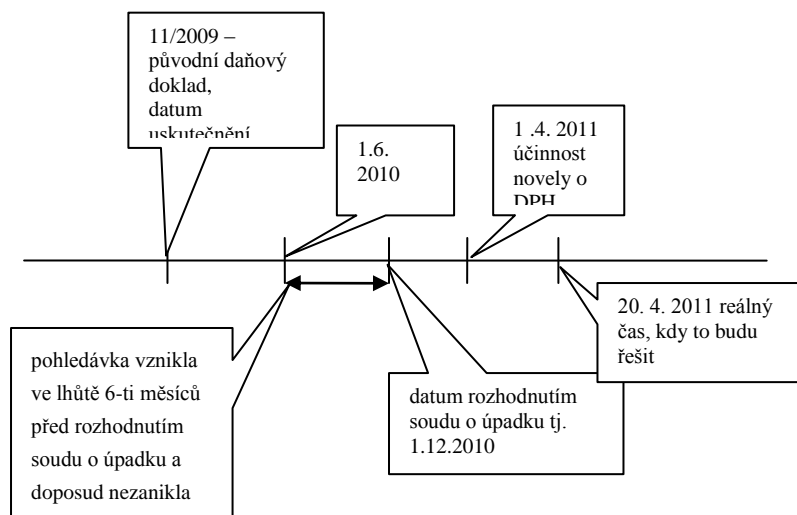
3.3.6 Opravné položky a jejich zákonná úprava v roce 2011 oproti roku 2010

- Snížení opravné položky z důvodu nároku odpočtu u pohledávek v insolvenčním řízení

Plátci, jejichž dlužníci se ocitli v úpadku, mají možnost si odvedenou DPH z pohledávek vyžádat zpátky od státu. Podmínky jsou následující:

- plátce uskutečnil zdanitelné plnění vůči dlužníkovi, který je plátcem, a vznikla mu povinnost přiznat a zaplatit daň.
- pohledávka vznikla nejpozději 6 měsíců před rozhodnutím insolvenčního soudu o úpadku.
- plátce přihlásil pohledávku nejpozději ve lhůtě stanovené rozhodnutím soudu o úpadku, tato pohledávka byla zjištěna a v insolvenčním řízení, nebyla popřena a přihlíží se k ní.
- plátce není s dlužníkem „spojenou“ osobou.
- plátce doručil dlužníkovi daňový doklad obsahující náležitosti podle zákona²⁰.

Obrázek 1 – Příklad přihlášené pohledávky v insolvenčním řízení

Zdroj: Práce autora

Pohledávky od 1. 6. 2010 do data 1.12.2010, jak vyplývá z výše uvedeného, nelze uplatnit. Pohledávky vzniklé do 1. 6. 2010 lze uplatnit v přiznání DPH.

²⁰ BACHOR, V. *Daň z příjmů*. Podklady k přednášce z 10.3.2011, ČZSE

Koordinační výbor z března 2011 uvádí, že vrácení DPH se neúčtuje dle GFŘ rozvahově, ale výsledkově 34x / 6xx.. Pak by nedošlo ke snížení opravné položky.

○ **Změna v §8a odst. 2 a 3 ZoR**

V odst. 2 a 3 byla vyjmuta část věty „a řádně a včas činí úkony potřebné k uplatnění jeho práva“. Na základě této skutečnosti nastaly různé výklady nového znění. Koordinačním výbor dne 30.3.2011 přijal následující stanovisko:

Podle předkladatele je po novele § 8a zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoR“), provedené zákonem č. 346/2010 Sb., nutné vyjasnit dopad novelizovaného znění ZoR na poplatníka ve vztahu k tvorbě a existenci daňových opravných položek za trvání řízení a případně po jeho skončení. Z textu novely zákona, textu důvodové zprávy k této novele i z dalších systémových vazeb daňových předpisů je zcela jednoznačné, že uvedená změna na tvorbu a existenci daňově uznatelných opravných položek (dále jen „daňové OP“) žádný vliv nemá.²¹

Z toho vyplývá, že změna v §8a nemá žádný dopad na tvorbu daňově účinné opravné položky.

○ **Změna v §8c**

Opravné položky k nevýznamným pohledávkám bude možné tvořit také za období, za které se podává daňové přiznání.

²¹ Česká daňová správa. [online]. Poslední revize 2011 [cit. 2011-16-04]. Dostupné z: <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/cds/2011KVKDP30_03_2011.pdf>.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Tvorba účetních rezerv

Příklad 1: Tvorba rezervy na restrukturalizaci

Tabulka 7 – Účtování rezervy na restrukturalizaci v jednotlivých letech

Rok	Tvorba rezervy 559/451	Čerpání rezervy 451/559	Výše rezervy zůstatek účtu 451
2008	14 500 000,-	0	14 500 000,-
2009	14 500 000,-	0	29 000 000,-
2010	1 500 000,-	25 000 000,-	5 500 000,-
2011	10 000 000,-	0	15 500 000,-

Zdroj: Práce autora

Pokud se jedná o daňově neuznatelnou rezervu, její tvorbu a výši není nutno z pohledu daní řešit. Oprávněnost tvorby je nutno doložit vlastníkům a auditorovi. Účetní rezerva by měla mít opodstatnění v souladu s účetními předpisy. O výši tvořené účetní rezervy zvýší poplatník výsledek hospodaření ve svém daňovém přiznání.

4.2 Porovnání tvorby a rozpuštění účetní a daňové rezervy

Příklad 2: Firma provedla analýzu dopadu do základu daně v případě, že je nebo není tvořena daňová opravná položka.

Zahájení Opravy nemovitosti se předpokládá 8 rok. Stavební firma poskytla rozpočet na 1 400 000 Kč. Na základě těchto informací byly stanoveny dva způsoby dopadů do základu daně.

U zákonné rezervy byl stanoven plán tvorby na 7 let. Z důvodů výše opravy byla rezerva stanovena na 200 000,-Kč.

Tabulka 8 – Dopad opravy do základu daně v případě, že je nebo není tvořena daňová rezerva.

Rok	Není tvořena zákonná rezerva			Je tvořena zákonná rezerva		
	Rezerva	Oprava	Vliv na základ daně	Rezerva	Oprava	Vliv na základ daně
1				200 000,-		200 000,-
2				200 000,-		200 000,-
3				200 000,-		200 000,-
4				200 000,-		200 000,-
5				200 000,-		200 000,-
6				200 000,-		200 000,-
7				200 000,-		200 000,-
8		1 500 000,-	-1 500 000,-	-1 400 000,-	1 500 000,-	100 000,-

Zdroj: Práce autora

Z příkladu jednoznačně vyplývá, že výhodnější je tvorba rezervy daňová a to z důvodu rozložení daňových nákladů do více let. Proto je nutné, než firma začne tvořit rezervu, si ujasnit, o jakou rezervu se jedná, zda se bude jednat o rezervu daňově uznatelnou nebo neuznatelnou.

4.3 Tvorba daňových rezerv

Pozornost firmy by měla být zaměřena na tvorbu daňově účinných rezerv. Tyto rezervy má firma právo tvořit, nikoliv povinnost. Jedná se o jednu z daňových výhod, kterou umožňuje náš daňový systém. Podmínky tvorby rezervy jsou uvedeny v teoretické části této práce, v kapitole 3.1.1. V praxi se lze setkat s následujícími chybami:

- Jednou z nich bývá to, že se nejedná o opravu, nýbrž o technické zhodnocení. Nejdůležitější při tvorbě rezervy na opravu je správné vyhodnocení, tj. odborné posouzení, že se skutečně jedná o opravu. To znamená dostatečné dokladování před zahájením tvorby této rezervy. Tuto skutečnost lze doložit fotodokumentací, projektovou dokumentací, odbornými posudky, či znaleckými posudky. Zajištěním těchto podkladů předejde firma problémům při daňové kontrole, poněvadž veškeré výše uvedené dokumenty předkládá jako svůj důkazní prostředek.

- Další chybou při tvorbě rezervy je jich výše. Před začátkem tvorby rezervy je potřeba stanovit ocenění výše opravy v korunovém vyjádření, což v podstatě znamená výši rezervy. Správcem daně bývá často rozporována výše rezervy, zejména její nadhodnocení. Při dostatečné dokumentaci má firma velkou šanci prokázat oprávněnost této tvorby. V případě, že správce daně i nadále rozporuje výši tvorby rezervy, je možné navrhnout svědeckou výpověď odborníků, kteří sestavovali plán tvorby rezervy a to z důvodu, že správce daně je povinen vypořádat se se všemi důkazními prostředky.
- Další chybou při tvorbě rezervy je její délka a to zejména v odpisové skupině 2. Kde maximální doba tvorby zákonné rezervy činí 3 roky. Podmínky tvorby dle jednotlivých odpisových skupin jsou uvedeny v tabulce 1 bodu 3.2.2 této práce.

4.4 Tvorba a následné rozpuštění daňových rezervy na opravu

Další příklady řeší různé situace, které nastávají v praxi při tvorbě a následném čerpání či zrušení .

Příklad 3: Firma tvořila rezervu na výrobní linku ve výši 600 000 Kč po dobu 3 let. Firma započala s tvorbou rezervy v roce 2008. Výrobní linka byla pořízena na splátky v roce 2007 V kupní smlouvě byla sjednána výhrada vlastnictví dodavatele do doby zaplacení celé kupní ceny. Poslední splátka byla uhrazena 2.1.2010.

Za rok 2008 a 2009 nebylo možno tvořit zákonnou rezervu a to z důvodu, že firma neměla vlastnické právo k výrobní lince. Firma mohla poprvé začít tvořit rezervu v roce 2010. Firma v roce 2008 a 2009 porušila §7 odst.1 ZoR tím, že neměla k hmotnému majetku vlastnické právo.

Příklad 4: Firma plánuje za 10 let opravu jedné ze svých nemovitostí. Rezervu začala tvořit v roce 2001. Na základě rozpočtu činí náklady 15 mil. Kč. V pátém roce byla firma díky zhoršujícímu se stavu nemovitosti nucena provést částečnou opravu nemovitosti. Další podmínky dané zákonem jsou dodrženy. Součástí karty na tvorbu je i výpočet tvorby rezervy = $15\,000\,000/10 = 1\,500\,000$ Kč.

V roce 2005 došlo k čerpání rezervy ve výši **5 500 000 Kč**. Po dokončení částečné opravy, byl udělán nový rozpočet, který potvrdil výši tvorby opravné položky a to na částku **9 500 000 Kč**.

Tabulka 9 – Plán tvorby a čerpání rezervy

Rok	Tvorba rezervy	Čerpání rezervy	Výše rezervy
2001	1 500 000,-		1 500 000,-
2002	1 500 000,-		3 000 000,-
2003	1 500 000,-		4 500 000,-
2004	1 500 000,-		6 000 000,-
2005	1 500 000,-	5 500 000,-	2 000 000,-
2006	1 500 000,-		3 500 000,-
2007	1 500 000,-		5 000 000,-
2008	1 500 000,-		6 500 000,-
2009	1 500 000,-		8 000 000,-
2010	1 500 000,-		9 500 000,-

Zdroj: Práce autora

Ze strany finančních úřadů dochází k doměření firmy za dřívější čerpání rezervy na opravu hmotného majetku, než je předpokládaný termín rezervy. V tomto případě došlo k čerpání v roce 2005. Zahájení opravy před předpokládaným termínem opravy není v rozporu se ZoR. Tuto problematiku řešil rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20.3.2009 č. AFs 120/2008 -133.

Z tohoto příkladu vyplývá, že v roce 2010 vznikl již minimální daňový náklad ve výši 750 000 Kč. Rezerva je rozpuštěna, ale nepokryje celou opravu. Částka vydaná nad výši tvorby rezervy je daňově uznatelným nákladem

Tabulka 10 - Daňový dopad tvorby a následného čerpání v jednotlivých letech

Datum dokladu	Obsah dokladu	Částka	MD	D
01. 12. 2001	Tvorba rezervy	1 500 000,--	552	451
01. 12. 2002	Tvorba rezervy	1 500 000,--	552	451
01. 12. 2003	Tvorba rezervy	1 500 000,--	552	451
01. 12. 2004	Tvorba rezervy	1 500 000,--	552	451
01. 12. 2005	Tvorba rezervy	1 500 000,--	552	451
15. 12. 2005	Faktura za opravu nemovitosti	5 500 000,--	511	321
16. 12. 2005	Rozpuštění rezervy	5 500 000,--	451	552
01. 12. 2006	Tvorba rezervy	1 500 000,--	552	451
01. 12. 2007	Tvorba rezervy	1 500 000,--	552	451
01. 12. 2008	Tvorba rezervy	1 500 000,--	552	451
01. 12. 2009	Tvorba rezervy	1 500 000,--	552	451
01. 12. 2010	Tvorba rezervy	1 500 000,--	552	451
15. 12. 2010	Faktura za opravu nemovitosti	10 250 000,--	511	321
16. 12. 2010	Rozpuštění rezervy	9 500 000,--	451	552

Zdroj: Práce autora

Veškeré účetní případy uvedené v tabulce ovlivní základ daně v plné výši. Firma postupuje v souladu s §7 odst.1 ZoR.

Příklad 5: Firma plánuje v roce 2012 provést opravu střechy na vlastní nemovitosti. Plánované náklady na opravu bez DPH (dle kalkulace) činí 1 200 000 Kč. Společnost se rozhodla na opravu tvořit rezervu, a to ve výši 400 000 Kč za rok po 3 zdaňovací období. Tvorbu rezervy společnost zahájila v roce 2009. Společnost musela z důvodu velmi špatného technického stavu započít opravu již v roce 2010.

Tímto krokem došlo k porušení § 7, odst. 8 ZoR a celá výše rezervy vytvořená v r. 2009 musela být rozpuštěna proti daňovým nákladům.

Příklad 6: Podnikatel vytvářel rezervu na opravu nákladního auta rovnoměrně po dobu 4 let. Oprava má být dle plánu zahájena v roce 2014. Prostředky jsou vždy deponovány ve výši

vytvořené rezervy na samostatný účet vedený u příslušné banky do termínu požadovaném dle §7 odst.4 ZoR.

Vzhledem k tomu, že je nákladní auto zařazeno do druhé odpisové skupiny, došlo k porušení §7, odst. 9 ZoR a to z důvodu, že u této skupiny lze tvořit rezervu na opravu max. po 3 zdaňovací období.

Příklad 7: Firma tvořila rezervu na výměnu oken v tovární hale. Zahájení tvorby dané rezervy bylo v roce 2009. Předpokládaná doba zahájení čerpání rezervy je v roce 2011. Prostředky byly řádně vloženy na zvláštní účet. V roce 2011 neproběhla plánovaná výměna oken. V rámci inventarizace byla rezerva vyhodnocena jako oprávněná, Jednalo se pouze o posunutí termínu opravy z důvodu, že zhotovitel neměl potřebný materiál.

Dodavatel nezahájil opravu ani v roce 2012. Společnost nesehnala jiné dodavatele a na základě této skutečnosti byla nucena zrušit rezervu v roce 2012 a tudíž si zvýšit základ daně ve svém daňovém přiznání. Firma bude postupovat dle §7 odst.6 ZoR.

Příklad 8: Firma si vzala v roce 2009 u banky úvěr na 3 roky. Banka požadovala zajištění tohoto úvěru formou vlastnického práva k nemovitosti. Na tuto budovu začala firma v témže roce vytvářet rezervu na opravu střechy ve výši 300 000 Kč. V rozpočtu má firma stanovenou dobu tvorby rezervy na dva roky.

Rezerva není daňově účinná a to z důvodu, že po dobu zajištění úvěru nemá firma k budově vlastnické právo. Ze strany firmy došlo k porušení §7 odst.1 ZoR.

4.5 Opravné položky k pohledávkám

4.5.1 Příklady na tvorbu opravných položek v insolvenčním řízení dle §8 ZoR

Při tvorbě opravných položek k pohledávkám v insolvenčním řízení je nejčastější chybou, že jsou tvořeny k těm pohledávkám, které jsou přihlášeny po lhůtě stanovené v rozhodnutí soudu. V roce 2010 došlo k legislativní chybě při změně zákona a to v § 8 odst. 1, čímž firmy

byly nuceny v momentě, kdy vyvolaly insolvenční řízení, přihlásit tyto pohledávky u soudu dvakrát. Tento legislativní nedostatek byl koncem roku 2010 odstraněn.

Příklad 9: V lednu 2009 byla vydána faktura za služby ve výši 1 200 000 Kč. Splatnost pohledávky je 5.3.2009. Dne 1.6.2009 bylo na dlužníka vyhlášeno insolvenční řízení. Věřitel v souladu se zákonem o insolvenční řízení přihlásil řádně tuto pohledávku ve lhůtě stanovené soudem. Do dne přihlášení nebyla tvořena opravná položka. Insolvenční řízení skončilo 10.1.2010 vydáním rozvrhového usnesení a firmě byla zaslána částka 100 000 Kč. Došlo pouze k částečnému uspokojení pohledávky na základě usnesení.

Firma mohla dle §8 ZoR vytvořit 100% opravnou položku. Tvorba a následný odpis pohledávky by byl následující.

Tabulka 11 – Účtování opravné položky a odpisu pohledávky

Rok	Popis	Kč	MD	D
2009	Vydaná faktura	1 000 000,-	311	601
	DPH	200 000,-	311	343
	Tvorba opravné položky	1 200 000,-	558	391
2010	Rozvrhové usnesení soudu dne 10.1.2010 Úhrada pohledávky-bankovní výpis	100 000,-	221	311
	Odpis pohledávky	1 100 000,-	546	311
	Zrušení opravné položky na základě rozvrhového usnesení soudu	1 200 000,-	391	558

Zdroj: Práce autora

V roce 2009 je opravná položka daňově účinným nákladem. Odpis a zrušení opravné položky v následujícím roce je taktéž daňově účinné. V důsledku úhrady 100 000 Kč vzniká rozdíl mezi výší odepsané pohledávky a zrušením opravné položky, který vstupuje do účetního výsledku hospodaření i daňového základu.

V případě, že by firma nevyužila možnosti tvořit k dané pohledávce opravnou položku, byl by postup následující:

Tabulka 12 – Odpis pohledávky

Rok	Popis	Kč	MD	D
2009	Vydaná faktura	1 000 000,-	311	601
	DPH	200 000,-	311	343
2010	Rozvrhové usnesení soudu dne 10.1.2010 Úhrada pohledávky-bankovní výpis	100 000,-	221	311
	Odpis pohledávky	1 100 000,-	546	311

Zdroj: Práce autora

Za rok 2009 dojde pouze ke zdanění výnosů. Ke snížení daňového základu by došlo až o rok později, tj. v roce 2010.

Příklad 10: Společnost eviduje pohledávku za dodávku zboží ve jmenovité hodnotě 4 000 000 Kč. Splatnost pohledávky byla dne 10.4.2010. Společnost ne zahájila soudní řízení s odběratelem ABC. K rozvahovému dni společnost vytvořila pouze účetní opravnou položku. Dne 1.2.2011 bylo vyhlášeno insolvenční řízení. Společnost řádně přihlásila pohledávku. 3.3.2011 Insolvenční správce popřel dne 30.3.2011 tuto pohledávku. Firma ne zahájila soudní řízení o uznání této pohledávky. Tvorby opravné položky a její rozpuštění bylo následující:

Tabulka 13 – Účtování o opravných položkách v případě popřední pohledávky insolvenčním správcem

Rok	Popis	Kč	MD	D
1.4.2010	Vydaná faktura	4 000 000,-	311	601
15.12.2010	Tvorba účetní OP ve výši 50%	2 000 000,-	559	391
3.3.2011	Zrušení účetní opravné položky	2 000 000,-	391	559
3.3.2011	Vytvoření 100% DOP	4 000 000,-	558	391
30.3.2011	Insolvenční správce popřel pohledávku v plné výši	4 000 000,-	391	558

Zdroj: Práce autora

Společnost se dobře rozhodla netvořit opravné položky ani dle §8a ZoR. Daňový dopad v roce 2011 bude tudíž nulový.

Příklad 11: V lednu 2010 byla vydána faktura za materiál ve výši 240 000 Kč. Splatnost pohledávky je 10.5.2010. Dne 18.10.2010 bylo na dlužníka vyhlášeno insolvenční řízení. Věřitel v souladu se zákonem o insolvenci přihlásil řádně tuto pohledávku ve lhůtě stanovené soudem. Do dne přihlášení nebyla tvořena opravná položka. Insolvenční správce popřel tuto pohledávku. Tato informace se nedostala k rukám účetní.

Tabulka 14 – Chybný způsob účtování

Rok	Popis	Kč	MD	D
2009	Vydaná faktura	200 000,-	311	601
	DPH	40 000,-	311	343
	Tvorba opravné položky	240 000,-	558	391

Zdroj: Práce autora

V účetnictví byla ponechána tvorba daňové opravné položky, která byla součástí základu daně. Tím firma porušila ZoR v návaznosti na §24 odst.2 písm. s) ZDP. Došlo k neoprávněnému snížení základu daně o částku 240.000 Kč. Firmě hrozí při případné kontrole i pokuta ze strany finančního úřadu a to z důvodu chybné inventarizace.

Tabulka 15 - Správný způsob účtování

Rok	Popis	Kč	MD	D
2009	Vydaná faktura	200 000,-	311	601
	DPH	40 000,-	311	343
	Tvorba opravné položky	240 000,-	558	391
	Insolvenční správce popřel pohledávku v plné výši			
	Zrušení opravné položky	240 000,-	391	558
	Případný odpis pohledávky	240 000,-,-	546	311

Zdroj: Práce autora

Opět je potřeba ve směrnici stanovit alespoň termín inventarizace. Vhodnější je ale určit konkrétní středisko firmy, které bude za danou situaci zodpovědné.

4.5.2 Příklady na tvorbu opravných položek dle §8a ZoR

Než začneme tvořit opravné položky k pohledávkám, je nutné prověřit a splnit veškeré podmínky, které jsou uvedeny v teoretické části v jednotlivých bodech. Při tvorbě opravných položek dochází k častým chybám již při samotné tvorbě.

- Lze se setkat s tím, že daňový subjekt neměl analytické členění účtů a vytvořil opravné položky ke všem pohledávkám. Mezi těmito pohledávkami byly jak sankce, tak úroky z prodlení. Tímto byl porušen §2 ZoR v návaznosti na ZDP § 24 odst. 2 písm. s). Dle ZoR nelze tvořit opravné položky k pohledávkám z titulu smluvních sankcí a úroků z prodlení.
- Druhou chybou je vytvoření opravných položek k pohledávkám za spřízněnými osobami. Ani tuto možnost zákon nepřipouští.
- Další z chyb, ke kterým dochází při tvorbě rezervy, je u akciových společností, které mají akcie na majitele, kde při kontrole správcem daně firma není schopna prokázat, že není s jinou firmou spřízněna.
- V neposlední řadě se lze setkat s tím, že již k vytvořené opravné položce firma v následujícím roce nezohlednila závazek vůči stejné firmě.

Na následujících příkladech jsou uvedeny vzniklé chyby:

Příklad 12: Dne 3.5.2009 byla vystavena společností AZ a.s. faktura za služby na firmu ABC a.s. ve výši 120 000 Kč včetně DPH. Uvedená faktura nebyla v termínu splatnosti uhrazena. V souladu se ZoR byla k 15.12.2009 vytvořena opravná položka ve výši 20 %. 4.4.2010 došla faktura od firmy ABC, a.s., kterou společnost neuhradila.

Tabulka 16 – Účtování ve firmě AZ, a.s.

datum	Popis	Kč	MD	D
3.5.2009	Vydaná faktura na firmu ABC, a.s.	100 000,-	311	601
	DPH	20 000,-	311	343
15.12.2009	Tvorba opravné položky	24 000,-	558	391
4.4.2010	Došlá faktura od firmy ABC, a.s.	50 000,-	518	321

Zdroj: Práce autora

Firma si neoprávněně snížila v roce 2010 základ daně o částku 24 000 Kč. Tím porušila § 2 a §8a ZoR v návaznosti na § 23 ZDP. Společnost byla povinna vytvořenou opravnou položku zrušit.

Správný postup by byl následující:

Pokud by firma postupovala v souladu se zákonem o daních z příjmů i zákonem o rezervách, zůstala by tvorba opravné položky pouze ve výši 14 000 Kč na účtu 391. Nedojde k započtení pohledávky se závazkem, správce daně při případné kontrole doměří celou částku opravné položky, tj. 24 000 Kč, nikoli pouze chybných 10 000 Kč.

Tabulka 17 – Započtení pohledávky a závazků, úprava výše opravné položky

Datum	Popis	Kč	MD	D
3.5.2009	Vydaná faktura na firmu ABC, a.s.	100 000,-	311	601
	DPH	20 000,-	311	343
	Tvorba daňové OP	24 000,-	558	391
4.4.2010	Došlá faktura od firmy ABC, a.s.	50 000,-	518	321
4.4.2010.	Započtení pohledávky a závazku	50 000,-	321	311
4.4.2010	Snížení opravné položky	10 000,-	391	558

Zdroj: Práce autora

Pokud by firma postupovala dle § 2 odst.4 ZoR viz. bod 3.3.4, zůstala by tvorba opravné položky pouze ve výši 14 000 Kč na účtu 391. Pokud nedojde k započtení pohledávky se

závazkem, správce daně při případné kontrole doměří celou částku opravné položky, tj. 24 000 Kč, nikoli pouze chybných 10 000 Kč.

Příklad 13: Společnost vydala fakturu za zboží dne 2.5.2007, ve výši 500 000 Kč, která nebyla odběratelem uhrazena do data splatnosti 17.5.2007. Na základě této skutečnosti tvořila daňovou opravnou položku.

Tabulka 18 – Stav opravných položek v jednotlivých letech

Rok	Tvorba opravné položky (558/391)	Stav opravné položky	%
2007	100 000,-	100 000,-	20%
2008		100 000,-	20%
2009		100 000,-	20%
2010		100 000,-	20%

Zdroj: Práce autora

Pokud společnost bude mít v držení doklad o uznání dluhu, nebo učiní jiný krok prolamující promlčecí lhůtu viz. bod 3.3.4, není povinna zrušit daňovou opravnou položku k pohledávce a může v souladu se ZoR jako řádný hospodář činit další právní kroky k vymožení této pohledávky.

Jestliže nedojde k prolomení promlčecí lhůty, např. společnost nebude mít nejpozději dne 17.5.2010 doklad o uznání dluhu, je povinna daňovou opravnou položku zrušit, protože došlo k promlčení pohledávky. Pro daňové posouzení je podstatné, kdy dojde k odpisu pohledávky.

Tabulka 19 - Odpis pohledávky po promlčení dne 15.12.2010

Pořadí	Obsah	Kč	MD	D
1	Stav účtu 311	500 000,-	311	
2	Stav účtu 391	100 000,-		391
3	Nedaňový odpis pohledávky po promlčení	500 000,-	546/1	311
4	Zrušení daňové OP	100 000,-	391	558

Zdroj: Práce autora

Výsledkem jsou následující hodnoty:

- daňově účinný náklad – 0 Kč
- záporný daňově účinný náklad činí 100 000 Kč
- daňově neúčinný náklad činí 500 000 Kč

Tabulka 20 – Odpis pohledávky před datem promlčení

Pořadí	Obsah	Kč	MD	D
1	Stav účtu 311	500 000,-	311	
2	Stav účtu 391	100 000,-		391
3a	Nedaňový odpis pohledávky před promlčení	400 000,-	546/1	311
3b	Daňový odpis pohledávky před promlčení	100 000,-	546/2	311
4	Zrušení daňové OP	100 000,-	391	558

Zdroj: Práce autora

Výsledkem jsou následující hodnoty:

- Daňově účinný náklad – 100 000 Kč
- Záporný daňově účinný náklad činí 100 000 Kč
- Daňově neúčinný náklad činí 400.000 Kč

Zde je uplatněn ZDP a to dle §24 odst.2 písm. y). Do daňově účinných nákladů lze uznat odpis pohledávek do výše vytvořené opravné položky v souladu se ZoR.

Příklad 14: Společnost eviduje pohledávku za dodávku zboží ve jmenovité hodnotě 4 000 000 Kč. Splatnost pohledávky byla dne 10.4.2009. Společnost nezhájila k rozvahovému dni roku 2009 soudní řízení s odběratelem. K rozvahovému dni společnost nemohla tvořit opravné položky v souladu se ZoR. Dne 6.5.2010 bylo zahájeno soudní řízení.

Tabulka 21 – Tvorba opravných položek v souladu s §8a, odst.3 písm.b)

Pořadí	Obsah	Kč	MD	D
1	Stav účtu 311 k 31.12.2009	4 000 000,-	311	
2	Stav účtu 391 k 31.12.2009	0,-		391
3	Vytvoření opravné položky dle §8a odst.3 písm. b) dne 6.5.2010	1 320 000,-	558	391

Zdroj: Práce autora

V roce 2010 vytvořila účetní jednotka opravnou položku ve výši 33 %, tj. v částce 1 320 000 Kč. Opravná položka byla součástí základu daně. Firma v souladu s §8a odst. 3 ZoR dotvoří opravnou položku.

Příklad 15: Společnost eviduje pohledávky, které jsou již po datu splatnosti, ve výši 665 287 Kč (za jedním dlužníkem). Společnost uzavřela dne 7.11.2010 dohodu s dlužníkem o změně splatnosti pohledávek na den 7.6.2011.

Tato dohoda se nedostala do účtáren, a proto zůstaly vytvořené opravné položky v rozporu s §8a odst.1 a §8c ZoR. Z důvodu dohody o změně splatnosti měly být opravné položky k jednotlivým pohledávkám zrušeny k datu podpisu dohody.

Tabulka 22 – Přehled pohledávek se změněnou splatností

Výše pohledávky	% sazba DOP	Výše OP	Datum splatnosti	Datum zrušení
250 000,-	33	82 500,-	20.4.2003	7.12.2010
100 000,-	20	20 000,-	28.11.2009	7.12.2010
53 450,-	20	10 690,-	1.2.2009	7.12.2010
75 669,-	20	15 133,-	4.11.2008	7.12.2010
160 040,-	20	32 008,-	1.3.2008	7.12.2010
26 128,-	100	26 128,-	4.5.2009	7.12.2010
x	x	186 459,-	x	x

Zdroj: Práce autora

Firma nerozpustila opravné položky v částce 186 459 Kč a tím si neoprávněně snížila daňový základ za rok 2010 .

Příklad 16: Společnost CBD má vůči akciové společnosti ABC pohledávku (tato pohledávka není promlčena) za materiál ve výši 500 000,-Kč, která byla splatná dne 2.2.2007. Do konce roku 2007 nebyla pohledávka uhrazena. Na základě toho společnost CBD s.r.o. vytvořila daňovou opravnou položku ve výši 20 % hodnoty pohledávky. Do konce roku 2009 nebyla přijata žádná další platba. Dne 2.3.2010 uhradila akciová společnost z celkové hodnoty pohledávky částku 100 000 Kč.

Prvním způsobem řešení je snížení opravné položky na základě částečné úhrady pohledávky. V roce 2010 dne 20.5. byla pohledávka přihlášena u soudu. 15.12.2010, před zahájením soudního řízení, byla pohledávka částečně uhrazena a to ve výši 300 000,-Kč. Firma CBD nepokračovala v soudním řízení.

Tabulka 23 – postup řešení pohledávky za jednotlivé roky, kdy byla postupně uhrazena a přihlášena u soudu

	Obsah	Tvorba DOP	Kč	MD	D
1	Stav účtu 311 k 1.1.2010		500 000,-	311	
2	Stav účtu 391 k 1.1.2010	20%	100 000,-	558	391
3	Úhrada pohledávky		100 000,-	311	211
4	Snížení opravné položky	-20%	20 000,-	391	558
5	Úhrada pohledávky ve výši		300 000,-	311	221
6	Snížení opravné položky	-20%	60 000,-	391	558

Zdroj: Práce autora

Druhým způsobem je snížení opravné položky na základě částečné úhrady pohledávky.. V roce 2010 dne 20.5. byla pohledávka přihlášena u soudu. 15.12.2010, před zahájením soudního řízení, byla pohledávka částečně uhrazena. Firma CBD nepokračovala v soudním řízení.

Tabulka 24 – tvorba opravné položky k pohledávce a její postupná úhrada

	Obsah	Tvorba DOP	Kč	MD	D
1	Stav účtu 311 k 1.1.2010		500 000,-	311	
2	Stav účtu 391 k 1.1.2010	20%	100 000,-	558	391
3	Úhrada pohledávky		100 000,-	311	211
4	Snížení opravné položky	-20%	20 000,-	391	558
5	Zvýšení opravné položky z důvodu přihlášení u soudu	Na 100%	320 000,-	558	391
6	Úhrada pohledávky		300 000,-	311	221
7	Snížení opravné položky z důvodu zpět vzetí žaloby	-20%	380 000,-	391	558

Zdroj: Práce autora

4.5.3 Příklad na tvorbu opravných položek dle §8c ZoR

Příklad 17: Akciová společnost vydala faktury za zboží v částkách uvedených v tabulce. Pohledávky nebyly uhrazeny ani na základě výzvy. Jednotlivé pohledávky jsou za různými dlužníky. Dle §8c ZoR lze tvořit opravnou položku ve výši 100%. za podmínek viz. bod 3.3.1.

Tabulka 25 – Tvorba opravných položek dle §8c

Výše pohledávky	% sazba DOP	Výše OP	Datum splatnost
25 000,-	100	25 000,-	20.4.2003
10 000,-	100	10 000,-	28.11.2009
3 450,-	100	3 450,-	1.2.2009
5 669,-	100	5 669,-	4.11.2008
6 040,-	100	6 040,-	1.3.2008
2 128,-	100	2 128,-	4.5.2009

Zdroj: Práce autora

Z tabulky vyplývá, že v roce 2010 byla opravná položka již ve 100 % výši. Společnost provedla odpis v souladu s § 24 odst.2 písm. y) ZDP do výše vytvořené opravné položky v roce 2011.

U případných dalších nákladů po odpisu pohledávek se společnost domnívala, že daňově postupuje správně dle §24 odst.1 ZDP, ale následné faktury za právní služby spojené s vymáháním případných pohledávek je nutné posuzovat v širším kontextu. Společnost odpisem pohledávek dala najevo, že jsou nevymahatelné. Na základě těchto právních služeb nedošlo k žádné úhradě dlužníkem. Tento náklad neslouží k zajištění udržení příjmů společnosti.

Příklad 18: Firma změnila hlavní účetní. Na základě této skutečnosti byly prověřeny veškeré rozvahové účty. Podrobnou kontrolou bylo zjištěno, že u opravných položek k pohledávkám není využita celá zákonná možnost tvorby opravných položek. Dále bylo zjištěno, že inventarizace pohledávek je v pořádku a nedošlo k promlčení pohledávek. Firma se rozhodla využít možnosti vytvořit opravnou položku ke všem těmto pohledávkám. Níže uvedené pohledávky jsou každá za jiným dlužníkem. Z důvodu výše pohledávek nebylo zahájeno soudní řízení.

Tabulka 26 – Využití §8c) v návaznosti na §8a

Datum splatnosti	Jmenovitá hodnota pohledávky v okamžiku vzniku v Kč	Neuhrazená částka pohledávky v Kč	%	Výše vytvořené DOP k 31.12.2009 dle §8a	MD	D
12.4.2004	30 000,-	30 000,-	33	9 900,-		391
15.6.2005	30 000,-	30 000,-	20	6 000,-		391
12.9.2003	20 000,-	10 000,-	33	3 300,-		391
Datum zrušení	Zrušení vytvořené opravné položky dle §8a			9 900,-	391	558
15.1.2010				6 000,-	391	558
				3 300,-	391	558
Datum tvorby				vytvoření opravné položky dle §8c		
30.11.2011	30 000,-	30 000,-	100	30 000,-	558	391
	30 000,-	30 000,-	100	30 000,-	558	391
	20 000,-	10 000,-	100	10 000,-	558	391

Zdroj: Práce autora

Využitím §8c ZoR si společnost snížila základ daně za rok 2011 o částku 70 000 Kč. Z tohoto příkladu jednoznačně vyplývá, že efektivní evidence u pohledávek a sledování legislativních změn má smysl pro daňovou optimalizaci.

Příklad 19: Firma měla vedeno účetnictví subdodávkově. Po několika letech změnila účetní firmu, která odhalila chybu v účetnictví u §8c ZoR. Nová účetní firma před podáním přiznání za rok 2010 zjistila, že pohledávky nejsou promlčené, ale že tvorba opravných položek je tvořena k zůstatku pohledávky nikoli ke jmenovité hodnotě v okamžiku vzniku.

Tabulka 27 – Chybná tvorba opravných položek dle §8c ZoR

Datum splatnosti	Jmenovitá hodnota pohledávky v okamžiku vzniku v Kč	Neuhrazená částka pohledávky v Kč	Výše vytvořené opravné položky k 31.12.2010	Částky, které ovlivní základ daně za rok 2010
12.4.2007	60 000,-	28 000,-	28 000,-	28 000,-
15.6. 2008	100 000,-	30 000,-	30 000,-	30 000,-
12.9.2009	220 000,-	25 000,-	25 000,-	28 000,-
8.12.2009	47 000,-	4 000,-	4 000,-	4 000,-

Zdroj: Práce autora

Na základě výše uvedené tabulky byla provedena kontrola za rok 2009 roku 2008. Společnost odhalila stejnou systémovou chybu a tudíž byla nucena podat dodatečné přiznání jak za rok 2008, tak za rok 2009. V roce 2010 stihla opravu provést v řádném termínu pro podání přiznání.

Příklad 20: Společnost, která vede účetnictví v souladu s mezinárodními standardy, měla v účetnictví pohledávky v zahraniční měně viz. tabulka.

Tabulka 28 – Pohledávky v cizí měně

Datum splatnosti	Jmenovitá hodnota pohledávky v okamžiku vzniku v Kč	Přeceněná pohledávka její hodnota činí	Výše vytvořené opravné položky k 31.12.2010	Správná výše opravné položky k 31.12.2010	Firma si neoprávněně snížila základ daně o
12.1.2009	35 000,-	30 000,-	30 000,-	Nelze tvořit dle §8c	30 000,-
25.9. 2009	12 000,-	15 000,-	15 000,-	12 000,-	3 000,-
2.12.2009	25 000,-	26 500,-	26 500,-	25 000,-	1 500,-

Zdroj: Práce autora

Podklady pro tvorbu opravných položek vedla pomocně. Opravné položky tvořila vždy na konci roku na základě přeceněné pohledávky. Společnost vycházela chybně z přeceněné pohledávky, nikoli z rozvahové hodnoty pohledávky v okamžiku jejího vzniku.

Společnost si neoprávněně snížila základ daně, a to o částku 34 500,-Kč z důvodu porušení §8c odst.b) ZoR. Opravné položky lze tvořit pouze ke jmenovité hodnotě v okamžiku vzniku.

4.5.4 Praktická aplikace opravných položek na daňové příznání

Tabulka pro tvorbu opravných položek v DPPO rok 2010

Tabulka 29 – Podklady na základě kterých lze vyplnit tabulku pro příznání

Tvorba a čerpání	§8	§8a	§8c	DOP celkem
Stav DOP k 31.12.2006	22 080 200,30	20 135 721,40	0,00	42 215 921,70
Tvorba 2007	1 602 073,34	42 927 615,74	60 979 920,50	44 529 689,08
Čerpání 2007	-2 988 804,89	-12 945 847,82	-4 834 238,77	-15 934 652,71
Stav DOP k 31.12.2007	20 693 468,75	50 117 489,32	56 145 681,73	70 810 958,07
Tvorba 2008	13 922 187,17	20 171 784,25	21 258 355,68	34 093 971,42
Čerpání 2008	-2 574 099,87	-4 707 759,43	-58 973 494,56	-7 281 859,30
Stav DOP k 31.12.2008	32 041 556,05	65 581 514,14	18 430 542,85	97 623 070,19
Tvorba 2009	5 271 799,30	20 277 249,81	20 031 403,54	25 549 049,11
Čerpání 2009	-2 500 029,27	-13 116 098,85	-21 003 430,14	-15 616 128,12
Stav DOP k 31.12.2009	34 813 326,08	72 742 665,10	17 458 516,25	107 555 991,18
Tvorba 2010	6 885 946,36	20 029 269,50	26 000 111,93	26 915 215,86
Čerpání 2010	-7 452 877,90	-10 005 831,06	-15 543 230,54	-17 458 708,96
Stav DOP k 31.12.2010	34 246 394,54	82 766 103,54	27 915 397,64	117 012 498,08

Zdroj: Práce autora

Tabulka slouží firmě jako podklad pro vyplnění tabulky přiznání k dani z příjmů právnických osob. Jednotlivé zákonné opravné položky jsou zde členěny dle důvodu tvorby i čerpání.

Tabulka 30 – Daňové přiznání, tabulka C, bod a)

Řádek	Název položky	Kč
1	(neobsazeno)	X
2	(neobsazeno)	X
3	Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení vytvořené podle §8 zákona o rezervách v daném období, za které se podává daňové přiznání	6 885 946,36
4	Stav zákonných opravných položek k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení (§8 zákona o rezervách) ke konci období, za které se podává daňové přiznání	24 246 243,54
5	Stav nepromlčených pohledávek splatných po 31.prosinci 1994, k nimž lze tvořit zákonné opravné položky (§8a zákona o rezervách) ke konci období, za které se podává daňové přiznání	519 269 524,-
6	Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám vytvořené podle §8a zákona o rezervách v daném období, za které se podává daňové přiznání	20 029 269,50
7	Stav zákonných opravných položek k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31.prosinci 1994 (§8a zákona o rezervách) ke konci období, za které se podává daňové přiznání	68 784 103,54
8	Opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh vytvořené podle §8b zákona o rezervách v daném období, za které se podává daňové přiznání	0,00
9	Stav zákonných opravných položek k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh (§8b zákona o rezervách) ke konci období, za které se podává daňové přiznání	0,00
10	Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám, vytvořené podle §8c zákona o rezervách v daném zdaňovacím období	26 000 111,93
11	Stav zákonných opravných položek k nepromlčeným pohledávkám vytvořených podle §8c zákona o rezervách ke konci zdaňovacího období	28 896 578,80
12	Úhrn hodnot pohledávek nebo pořizovacích cen pohledávek nabytých postoupením, uplatněných v daném zdaňovacím období, za které se podává daňové přiznání jako výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů podle §24 odst.2 písm.y) zákona	18 977 985,63

Zdroj: Práce autora

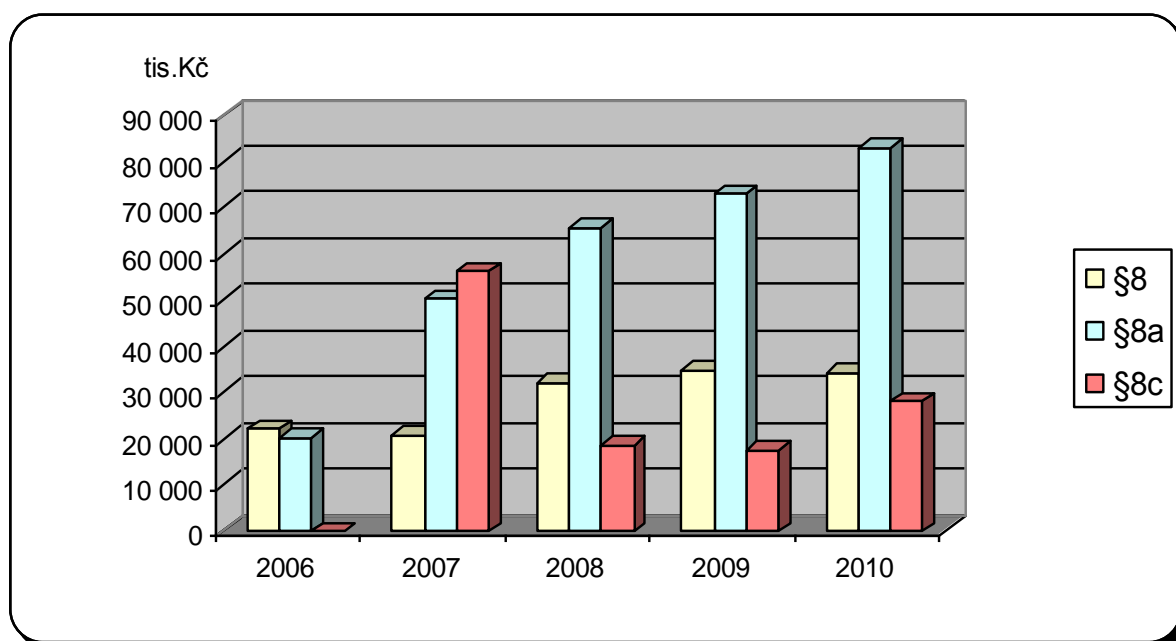
Firma vždy tvoří i účetní opravné položky. Za rok 2010 výše tvorby účetních opravných položek dané firmy činí 14 589 758 Kč na straně MD účtu 559.

V letošním roce bylo aktualizováno poučení k přiznání k dani z příjmů a proto zde již uvádím pouze upozornění, že se uvádí tvorba opravných položek nikoli zůstatek účtu.

Bez tohoto rozboru nelze dát uvedené hodnoty dohromady. Návaznost jednotlivých let je taktéž kontrolou pro samotného pracovníka, který tabulku vyplňuje. Je samozřejmě v souladu s podnikovou normou provést kontrolu na účetnictví. Sloupec s položkou DOP celkem souhlasí se zůstatkem účtu 391. Pokud ne je třeba tuto situaci okamžitě řešit. Tato kontrola je jedna z prvních. Dále by mělo dojít ke kontrole inventur a namátkové kontrole nahodilých faktur. Po dokončení zbývá vyplnit částky do níže uvedené tabulky

Graficky je znázorněna tvorba rezerv dle jednotlivých paragrafů ZoR v meziročním srovnání, a to k 31.12. daného roku.

Graf 1 – Stav opravných položek v jednotlivých letech v závislosti na důvodu tvorby

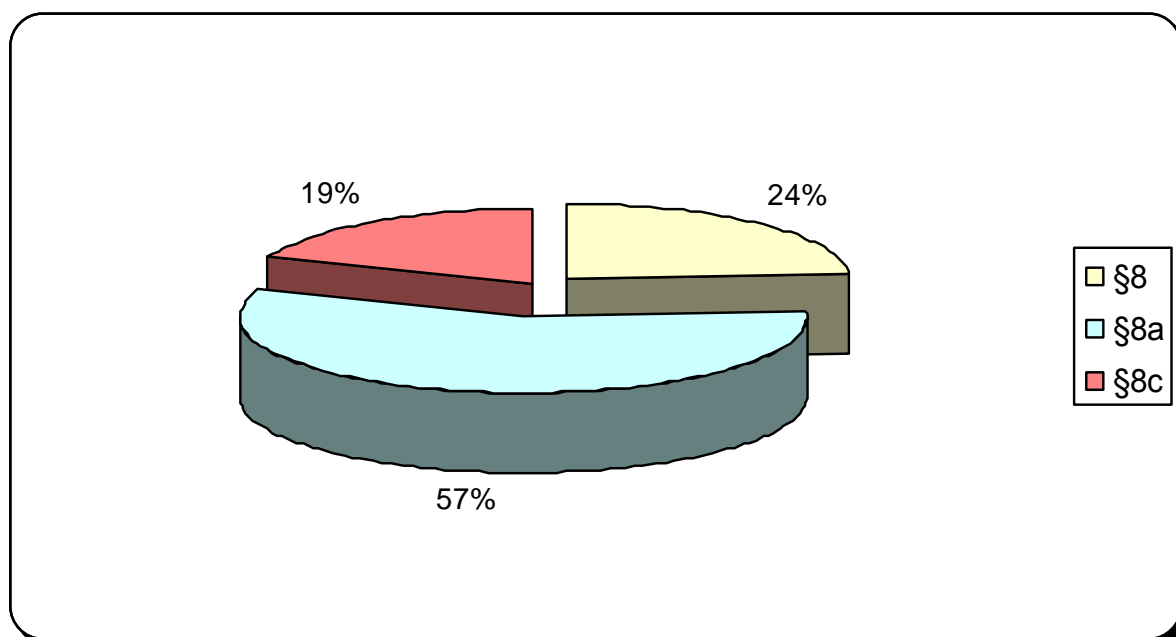
Zdroj: Práce autora

Pohledávky v insolvenční §8 ZoR mají pouze malý nárůst v průběhu jednotlivých let. Nevýhodou těchto pohledávek je skutečnost, že tvorba opravných položek je závislá na dlouhodobém insolventním procesu.

Z tohoto grafu vyplývá skutečnost, že v roce 2006 nestihla firma nastavit nový software na aplikaci opravných položek k pohledávkám do 30 000 Kč dle §8c ZoR. Následující rok byl §8c již uplatněn a jak z grafu vyplývá, došlo k prudkému nárůstu tvorby opravných položek k drobným pohledávkám. V následujících dvou letech byly opravné položky dle §8c téměř ve stejné výši.

Pohledávky dle §8a ZoR mají stejný problém jako pohledávky v insolvenčním řízení.

Graf 2 – Stav DOP k 31.12.2010

Zdroj: Práce autora

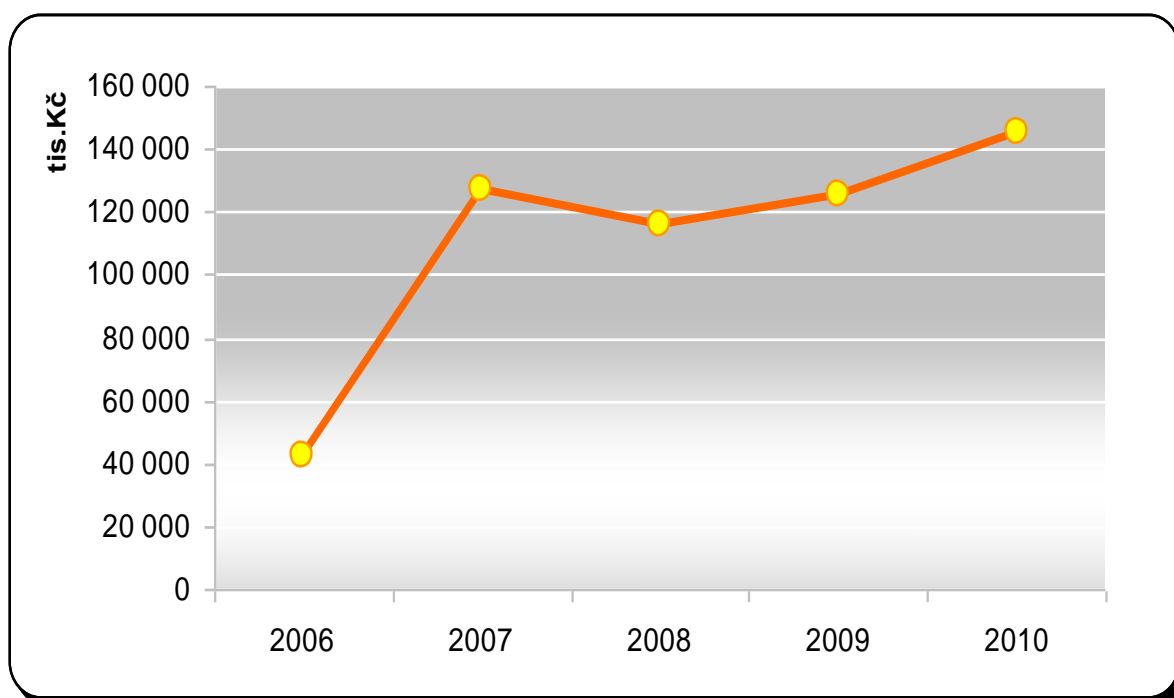
Z tohoto grafu je jednoznačné, že bez jednoho procenta téměř čtvrtinu činí opravné položky k pohledávkám v insolvenčním řízení. Necelých dvacet procent opravných položek je k pohledávkám do 30 000,- Kč a největší část opravných položek zaujímají pohledávky dle §8a ZoR.

Další analýzou firmy bylo prověřeno, že u 89% pohledávek dle §8a bylo zahájeno rozhodčí řízení nebo jiné soudní řízení. Úspěšnost soudních řízení je vysoká což svědčí o dobré evidenci pohledávek v souladu s obchodním i občanským zákonem. 22% dlužníků uhradí dlužnou částku ještě před zahájením soudního řízení.

Pohledávky jsou předány externí firmě k vymáhání. I zde je nastaven mechanismus předávání informací ohledně vymahatelnosti těchto pohledávek a to i z důvodu tvorby jak účetních, tak zákonných opravných položek. Veškeré postupy a termíny předání informací jsou taktéž vymezeny v interní směrnici.

Důležité je nastavení vnitřní kontroly dodržování směrnic. Ve větší firmě je efektivní mít vlastní audit, který odhalí chyby dříve než vnější kontrola..

Graf 3 – DOP celkem

Zdroj: Práce autora

Graf ukazuje nárůst opravných položek za jednotlivé roky. Ve směrnici firmy je nastaveno, že opravné položky se vytvářejí k veškerým pohledávkám. Na základě této skutečnosti lze vyčíst i to, že pohledávky firmě dále rostou.

Z objemu opravných položek jednoznačně vyplývá, že tvorba opravných položek je důležitý optimalizační prvek.

V následujícím shrnutí jsou zohledněny jak účetní tak daňové opravné položky:

Účetní hospodářský výsledek před zaúčtování opravných položek	1 000 000 000 Kč
Zaúčtované daňové opravné položky	- 9 456 507 Kč
Zaúčtované účetní opravné položky	- <u>14 589 758 Kč</u>
Účetní hospodářský výsledek po zaúčtování opravných položek	975 953 735 Kč

Daňové opravné položky lze snadno zkontrolovat jak na účetnictví, kde zůstatek účtu 558 činí na straně MD 9 456 507 Kč, tak na tabulku č. 29, kde sloupec DOP celkem musí souhlasit na rozdíl mezi rokem 2009 a 2010 s účtem 558 na straně MD a účtem 391.1 na straně DAL.

Přiznání k dani z příjmů právnických osob za rok 2010 a jeho přílohy

Tabulka 31 – Daňové přiznání, výběr řádků

Řádek	Název položky	Kč
řádek10	Výsledek hospodaření (zisk+, ztráta -) nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji	975 953 735,-
řádek 40	Výdaje (náklady) neuznávané za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů	14 589 758,-
řádek70	Mezisoučet	14 589 758,-
řádek 200	Základ daně před úpravou	990 543 493,-
řádek 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	990 543 000,-
řádek 280	Sazba daně podle §21 odst.1 ZDP	19 %
řádek 290	Daň	188 203170,-

Výkaz zisků a ztrát

Řádek	Název položky	Kč
řádek G	Změna stavu rezerv a OP v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období	188 203 170,-

K pohledávkám jsou vytvořeny jak účetní tak zákonné opravné položky. V účetnictví jsou rozlišeny na analytických účtech opravných položek.

Daňovým nákladem společnosti je zákonná opravná položka dle §24 odst.2 písm.i) ZDP ve výši 9 456 507 Kč. Účetní opravná položka dle §25 odst. v) ZDP ve výši 14 589 758 Kč. Je daňově neuznatelná. Poplatník je povinen v souladu se zákonem o dani z příjmů zvýšit výsledek hospodaření dle §23 odst. 3 ZDP. Zvýšení základu daně provede poplatník na řádku 40 daňového přiznání a to ve výši 14 589 758 Kč.

Pokud by společnost netvořila za rok 2010 zákonné opravné položky došlo by pouze ke zrušení zákonných opravných položek byl daňový dopad ve výši 1 796 640 Kč. O tuto částku by se zvýšil základ daně.

Tento příklad je postupným promítnutím opravných položek k pohledávkám až po samotné daňové přiznání s výpočtem daňové povinnosti. Jedná se pouze o dočasný odklad zisku. Při naplnění podmínek dle §8,§8a a §8c ZoR se tyto opravné položky zruší. Správnou tvorbou opravných položek vzniká firmě finanční úspora.

5 ZÁVĚR

Práce popisuje vývoj legislativních změn v průběhu celé tvorby rezervy či opravné položky k pohledávkám v návaznosti na praktické příklady.

S legislativní změnou, která přinesla povinnost deponovat peněžní prostředky na samostatný účet, je tvorba rezerv u firem méně využívána. Do té doby byla rezerva na opravu z pohledu firem jedním ze snadných nástrojů daňové optimalizace, avšak pracovníky finančních úřadů často rozporovanou položkou. Mezi nejčastější důvody chybné tvorby rezervy patří nesprávné vyhodnocení, zda se jedná o opravu majetku či technické zhodnocení, nedostatečné doložení výše rezervy či tvorba rezervy na opravu, která se neuskutečnila., neboli zastřený stav v návaznosti na správu daní.

Oproti tomu zákonné opravné položky k pohledávkám jsou ve firmách využívány velice často. Samotná tvorba není takovým problémem, s výjimkou tvorby opravných položek k pohledávkám v zahraniční měně. Větší problém spatřuji v důsledné evidenci, kterou stanovuje ZoR, a v dodržení podmínek, kdy je nutno opravnou položku zrušit. To je dodržování testů neprohlášenosti pohledávky což je až deset let, ale u některých pohledávek pouze i jeden rok. Je nutné sledovat legislativu i zpětně zkoumat za jakých podmínek byla opravná položka tvořena a za využití přechodných ustanovení a zápisů koordinačních výborů stále vyhodnocovat nastavený postup ve firmě a to z důvodu zrušení opravných položek k těmto pohledávkám.

Jednou z nejdůležitějších věcí pro správnou výši opravných položek v každém roce je správně nastavená vnitřní směrnice firmy a řádná inventarizace pohledávek. Inventarizace má řešit výši pohledávky, oprávněnost pohledávky a neprohlášenost pohledávky. Dále by firma vždy měla vyhodnocovat, zda je pohledávka vymahatelná a od této skutečnosti odvíjet tvorbou opravných položek či případný odpis těchto pohledávek.

Tato práce by měla poukázat zejména na zákonné rezervy a zákonné opravné položky. Účetní jednotky by si, ale měly uvědomit, že se jedná o přechodné snížení základu daně

6 POUŽITÉ ZDROJE

6.1 Kniha

BAŘINOVÁ, D.; VOZŇÁKOVÁ, I. *Pohledávky: Právně, daňově, účetně*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1816-3.

BOKŠOVÁ, J. a kol.: *Účetnictví II*. 5. vyd. Praha. Institut Svazu účetních, 2004, 547 s. ISBN 80-86716-08-2.

BŘEZINOVÁ, H.; MUNZAR, V. *Účetnictví I*. 3. vyd. Praha: Institut Svazu účetních, 2004. 136s ISBN 978-80-86716-45-9.

BULLA, M. a kol.: *Účetnictví podnikatelů 2010*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 664 s. ISBN 978-80-7357-526-7.

DRBOHLAV, J.; POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2006. 219 s. ISBN 80-86395-93-6.

FIŠEROVÁ, E. a kol.: *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2009*, 7. vyd. Olomouc: ANAG, 2009. 455 s. ISBN 978-80-7263-522-1.

KOBÍK, J. ; KOHOUTOVÁ, A. *Daňový řád s komentářem*. 1. vyd Olomouc: ANAG, 2010. 958 s. ISBN 978-80-7263-616-7.

STROUHAL, J.; ŽIDLICKÁ, R. *Účetnictví – Velká kniha případů*. 1.vyd. Brno: Computer Press, 2007. 452 s. ISBN 978-80-251-1515-2.

MARKOVÁ, H. *Daňové zákony : Úplná znění k 1.1.2010*. 18. vyd.. Praha : GRADA, 2010. 279 s. ISBN 978-80-247-3206-0.

ZÁKONY 2011. Nikara; Krupina; SR: Poradce, 2011. 720 s. ISSN 1802-8276.

6.2 Článek z časopisu

BACHOR, V. *Daň z příjmů*. Podklady k přednášce z 10.3.2011, ČZSE

DĚRGEL, Martin, Ing. *Zákonné rezervy na opravy. Daňová a hospodářská kartotéka*, 2010, roč. 18, č. 19, s. 31. ISSN 1210-6739.

6.3 Elektronické zdroje

Česká daňová správa. [online]. Poslední revize 2011 [cit. 2011-16-04]. Dostupné z: <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/cds/2011KVKDP30_03_2011.pdf>.

Česká daňová správa. [online]. Poslední revize 2005 [cit. 2011-16-04]. Dostupné z: <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/cds/zapis26_10_2005.pdf>.

7 SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Obrázky

Obrázek 1: Příklad přihlášené pohledávky v insolvenčním řízení

Grafy

Graf 1: Stav opravných položek v jednotlivých letech v závislosti na důvodu tvorby

Graf 2: Stav DOP k 31.12.2010

Graf 3: DOP celkem

Tabulky

Tabulka 1: Doby tvorby rezerv

Tabulka 2: Stanovení výše opravné položky dle §8

Tabulka 3: Stanovení výše opravné položky dle §8a odst.2

Tabulka 4: Stanovení výše opravné položky dle §8a odst.3

Tabulka 5: Stanovení výše opravné položky dle §8c

Tabulka 6: Tabulkový přehled doby promlčení

Tabulka 7: Účtování rezervy na restrukturalizaci v jednotlivých letech

Tabulka 8: Porovnání tvorby a rozpuštění účetní a daňové rezervy

Tabulka 9: Plán tvorby a čerpání rezervy

Tabulka 10: Daňový dopad tvorby a následného čerpání v jednotlivých letech

Tabulka 11: Účtování opravné položky a odpisu pohledávky

Tabulka 12: Odpis pohledávky

Tabulka 13: Účtování o opravných položkách v případě popřední pohledávky insolvenčním správcem

Tabulka 14: Chybný způsob účtování

Tabulka 15: Správný způsob účtování

Tabulka 16: Účtování ve firmě AZ, a.s.

Tabulka 17: Započtení pohledávky a závazků, úprava výše opravné položky

Tabulka 18: Stav opravných položek v jednotlivých letech

Tabulka 19: Odpis pohledávky po promlčení dne 15.12.2010

Tabulka 20: Odpis pohledávky před datem promlčení

Tabulka 21: Tvorba opravných položek v souladu s §8a, odst.3 písm.b)

Tabulka 22: Přehled pohledávek se změněnou splatností

Tabulka 23: Postup řešení pohledávky v hodnotě 500 000,-Kč za jednotlivé roky

Tabulka 24: Tvorba opravné položky k pohledávce a její postupná úhrada

Tabulka 25: Tvorba opravných položek dle §8c

Tabulka 26: Využití §8c) v návaznosti na §8a

Tabulka 27: Chybná tvorba opravných položek dle §8c ZoR

Tabulka 28: Pohledávky v cizí měně

Tabulka 29: Podklady na základě kterých lze vyplnit tabulku pro přiznání

Tabulka 30: Daňové přiznání, tabulka C, bod a)

Tabulka 31: Daňové přiznání, výběr řádků